

■ 14η Μαΐου: Ἡ Ἐθνικὴ Ἑορτὴ τῆς Θράκης μας

100 χρόνια: 1920-2020
ἐλεύθερη Θράκη*
«Γιορτάζουμε καὶ Ἐλπίζουμε...»

Ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ 14ου αἰώνα, ποὺ ἔπεσε στὰ χέρια τῶν Τούρκων ἡ εὐρύτερη περιοχή τῆς Θράκης, δὲν πέρασε στιγμή ποὺ νὰ μὴν δραματίζονται οἱ Ἕλληνες τῆς Θράκης τὴν ἀπελευθέρωσή τους. **Ἡ** Θράκη, ἡ ἐλληνικὴ γῆ, ἔζησε αἰῶνες ὑπόδουλη κάτω ἀπὸ τὴν μύτη τῆς Πύλης, μὲ ἀσφυκτικὸ κλοιὸ γύρω τῆς. **Π**ρόσφερε στὸ Ἔθνος λόγιους, δασκάλους, ἀγωνιστὲς στὸν ἀγῶνα τῆς Παλιγγενεσίας. **Ἦ**πέμεινε τὸ συχνὸ φρικτὸ παιδομάζωμα καὶ τὰ στρατόπεδα τῶν γενίτσαρων. **Μ**εγαλούργησε μὲ θυσίες καὶ προσφορές.

* * *

1903. Οἱ Ἕλληνες τῆς Θράκης εἶχαν ἓναν διμέτωπο σκληρό, ἄνισο ἀγῶνα ἐναντίον τῶν Τούρκων κατακτητῶν καὶ τῶν Βουλγάρων κομιτατζήδων. **Ὁ** ἀγῶνας τους ἔσωσε τὴν Θράκη ἀπὸ τὸν κίνδυνο τοῦ Πανσλαβισμοῦ.

* * *

1907. Ἰδρύεται στὴν Ἀδριανούπολη ἡ «Πανελλήνιος Ὀργάνωσις» καὶ ὁ κανονισμὸς τῆς «Ἐθνικῆς Ἐργασίας», δηλαδὴ τὸ Καταστατικὸ τῆς.

Ἡ Ὀργάνωση ἀρθρώνεται σὲ τέσσερις θαθμίδες.

Ἡ πρώτη εἶναι τὸ «Ἀόρατο Κέντρο», ποὺ εἶναι τὸ ἐλληνικὸ κομιτάτο στὴν Ἀθήνα μὲ διοικητὴ τὸν στρατηγὸ Δαγκλῆ, τὸ ὁποῖο τελικὰ περιέλαβε τέσσερα τμήματα: **α)** τὸ

Ἡπειρωτικό, β) τὸ Μακεδονικό, γ) τὸ Θρακικό καὶ δ) τὸ Ἀσιατικό.

Στὴν δεύτερη θαθμίδα ἦταν τὰ «Ἀνώτερα Κέντρα» στὰ ἑλληνικά Προξενεῖα.

Στὴν τρίτη ἦταν τὰ «Κέντρα», ὅπου ἔδρευαν οἱ Ἐπαναστατικὲς Ἐπιτροπὲς τῶν πόλεων.

Τέλος, στὴν τέταρτη θαθμίδα ἦταν οἱ «Ἐπιτροπαὶ» στὰ χωριά.

Ἄλλα τὰ μέλη τῆς «Πανελληνίου Ὁργανώσεως» ὀνομάζονταν «Ἀδελφοί».

Ὁ ἐφοδιασμὸς τῆς Θράκης ἦταν πολὺ δύσκολος καὶ ἐπικίνδυνος, ἐπειδὴ ἡ Θράκη ἦταν μακριὰ ἀπὸ τὴν ἐλεύθερη Ἑλλάδα καὶ δὲν γειννίαζε μὲ αὐτήν, ὅπως ἡ Μακεδονία.

Ἔτσι τὰ ὄπλα ἀρχικὰ μεταφέρονταν ἀπὸ τὸν Ἀρχηγὸ τοῦ ἑλληνικοῦ στόλου Δεμέστιχα στὴν Σκόπελο. Ἀπὸ ἐκεῖ ἰστιοφόρα, ποὺ ναύλωνε ἡ Πανελλήνια Ὁργάνωση, τὰ ἔπαιρναν καὶ τὰ ἔφερναν στὸ λιμάνι τῆς Μάκρης Ἀλεξανδρούπολης καὶ τὰ ἔθαβαν στὴν ἄμμο. «Ἀδελφοί» τὴ νύχτα τὰ ξέθαβαν καὶ μὲ τὴ βοήθεια τοῦ ἑλληνικοῦ προξενείου τὰ μετέφερναν στὴν ἐνδοχώρα. Ταυτόχρονα ὄπλα ἔρχονταν καὶ ἀπὸ τὸ Ἀνώτερο Κέντρο τῆς Κωνσταντινούπολης μὲ πρόξενο τὸν Ἴωνα Δραγοῦμη.

* * *

1913. Πρῶτη ἀπελευθέρωση τῆς Θράκης.

Ἡ 8η Ἑλληνικὴ Μεραρχία ἄρχισε τὴν προέλασή της ἀπὸ τὴν Καβάλα πρὸς τὴν Δυτικὴ Θράκη στὶς 12 Ἰουλίου 1913 καὶ τὴν ἴδια μέρα ἀπελευθέρωσε τὴν Ξάνθη. Δύο μέρες μετὰ, στὶς 14 Ἰουλίου, ἀπελευθερώθηκε καὶ ἡ Κομοτηνὴ.

Παράλληλα, ἀποβιβάστηκαν στὴν Ἀλεξανδρούπολη, στὴν Μάκρη, στὴν Μαρώνεια, στὸ Πόρτο Λάγος καὶ ἀγῆματα πεζοναυτῶν τοῦ ἑλληνικοῦ στόλου. Στὶς 12 Ἰουλίου 1913 ἀπελευθερώθηκε ἡ Ἀλεξανδρούπολη ἀπὸ ἀγῆματα πεζοναυτῶν τοῦ θρωλικοῦ θωρηκτοῦ Ἀβέρωφ μὲ ναύαρχο τὸν ἡρωϊκὸ Παῦλο Κουντουριώτη.

Παῦλος Κουντουριώτης (1855-1935).

Στὶς 13 Ἰουλίου σύνταγμα πεζοναυτῶν προέλασε κατὰ μῆκος τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Ἐβρου μέχρι τὴν Κορνοφωλεὰ, κοντὰ στὸ Σουφλί, ὅπου συναντήθηκε μὲ τὰ τουρκικὰ στρατεύματα ποὺ ἀνακατέλαβαν μέχρις ἐκεῖ

Ἴων Δραγοῦμης (1878-1920).

ὄλη τὴν ὑπόλοιπη Θράκη, ἐπωφελοῦμενοι ἀπὸ τὸν δεῦτερο Βαλκανικὸ πόλεμο.

* * *

Ἰούλιος - Ὀκτώβριος 1913.

Αὐτονομία τῆς Δυτικῆς Θράκης.

10 Αὐγούστου 1913. Μὲ τὴν Συνθήκη τοῦ Βουκουρεστίου ἡ Δυτικὴ Θράκη παραχωρεῖται στὴν Βουλγαρία. **Τ**ὰ ἀνατολικά σύνορα τῆς νικητριάς Ἑλλάδας περιορίστηκαν στὸν ποταμὸ Νέστο. **Ὅ**λη ἡ Δυτικὴ Θράκη ἀπὸ τὸ Νέστο μέχρι τὸν Ἔβρο περιῆλθε στὴν ἡττημένη Βουλγαρία. **Ἄ**ν δὲν νικούσαμε τί θὰ γινόταν ἄραγε;

Ἐμμανουὴλ
Ζυμβρακάκης
(1861-1928).

Ἡ βαριά καταθλιπτικὴ μαύρη βουλγαρικὴ κατοχὴ κράτησε ἑπτὰ χρόνια. **Οἱ** Βούλγαροι προέβησαν σὲ βαρβαρότητες καὶ θηριωδίες γιὰ νὰ ἐξοντωθοῦν οἱ Ἕλληνες ἢ νὰ ἐκβουλγαριστοῦν. **Π**ολλὲς χιλιάδες Ἑλλήνων ἐγκατέλειψαν τὶς πανάρχαιες πατρογονικὲς ἐστίες τους καὶ προτίμησαν τὴν προσφυγιά. **Ὅ**σοι ἔμειναν ἐγκλωβίστηκαν στὴν Δυτικὴ Θράκη μὲ τοὺς Βουλγάρους, διώχθηκαν καὶ ἐξοντώθηκαν.

* * *

1919. Μετὰ τὸ τέλος τοῦ Α΄ Παγκόσμιου Πολέμου τὰ συμμαχικὰ στρατεύματα τῆς Ἀντάντ ἀνακαταλαμβάνουν τὴν Θράκη. **Ἐ**ν ἀναμονὴ τῆς τελικῆς ἐπίλυσης τοῦ δυτικοθρακιωτικοῦ ζητήματος, ἡ Ἀντάντ ἐγκαθίδρυσε, μὲ ἀπόφαση τοῦ Ἀνωτάτου Συμβουλίου τῶν Συμμάχων, προσωρινὴ Διασυμμαχικὴ Διοίκηση στὶς 20 Ὀκτωβρίου 1919. **Ὁ** προσωρινὸς κυβερνήτης Charpy ἐγκαταστάθηκε μαζί μὲ τὸ στρατιωτικὸ τοῦ ἐπιτελεῖο στὴν Κομοτηνὴ στὶς 10 Ὀκτωβρίου 1919, θέτοντας ὑπὸ γαλλικὸ ἔλεγχο τὸ σύνολο τῶν νομοθετικῶν, ἐκτελεστικῶν καὶ δικαστικῶν ἐξουσιῶν. **Ὁ** Καταστατικὸς Χάρτης τῆς διοικητικῆς δομῆς ἐκδόθηκε τὴν 1η Δεκεμβρίου 1919, ἐνῶ ἡ σημαία τοῦ νέου κρατιδίου ἀποτελεῖτο ἀπὸ μία μπλε λωρίδα μεταξὺ δύο λευκῶν. **Ἡ** γαλλοκρατούμενη αὐτόνομη πολιτεία τῆς Δυτικῆς Θράκης ἔμελλε νὰ λειτουργήσῃ γιὰ ἓνα ἐπτάμηνο, ἀπὸ τὸν Ὀκτώβριο 1919 ἕως τὸν Μάιο τοῦ 1920.

* * *

1920. Δεύτερη ἀπελευθέρωση τῆς Δυτικῆς Θράκης καὶ παραχώρησή της στὴν Ἑλλάδα.

Ἡ Ἀντάντ ἀνέθεσε στὸν ἑλληνικὸ στρατὸ τὴν κατάληψη τῆς

Δυτικής Θράκης. **Τ**ὸ Σῶμα Στρατοῦ Ἐθνικῆς Ἀμύνης, ποὺ μετονομάστηκε σὲ **Στρατιὰ Θράκης**, μὲ διοικητὴ τὸν ἀντιστράτηγο Ἑμμανουὴλ Ζυμβρακάκη, βρισκόταν σὲ ἐφεδρεία στὴν περιοχὴ Σερρῶν μὲ Στρατηγεῖο στὴν Θεσσαλονίκη. **Τ**μήματα τῆς Στρατιᾶς ἀνέλαβαν τὴν ταυτόχρονη ἀπελευθέρωση τῶν πόλεων. **Ο**ρίστηκε ἡμερομηνία ἐναρξῆς τῆς καταλήψεως ἡ **14η Μαΐου 1920**.

Ἐπαμεινώνδας Ζυμβρακάκης (1863-1922).

• **Η** Μερραρχία Σερρῶν μὲ Διοικητὴ τὸν Ἐπαμεινώνδα Ζυμβρακάκη εἶχε ἀποστολὴ τὴν κατάληψη τῆς Κομοτηνῆς καὶ τὴ φρούρηση τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς ἀπὸ τὶς Φέρρες μέχρι

Εἴσοδος τοῦ Ὑποστρατήγου Κωνσταντίνου Μαζαράκη-Αἰνιᾶν στὴν Ἀλεξανδρούπολη.

τὸ Κούλει-Μπουργκάζ. **Σ**τὶς 3 τὸ πρωῖ ἄρχισε ἡ πορεία τῆς Μερραρχίας ἀπὸ τὰ προάστια τῆς Κομοτηνῆς καὶ ἔφτασε ἔξω ἀπὸ τὴν Κομοτηνὴ στὶς 8. **Σ**τὶς 10 τὸ πρωῖ οἱ κάτοικοι τῆς πόλης μὲ ἐνθουσιώδη ὑποδοχῆ, ζητωκραυγές, λουλούδια καλωσόριζαν τοὺς ἐλευθερωτὲς στρατευμένους ἀδελφούς.

• **Η** Μερραρχία Εἰρήνης μὲ Διοικητὴ τὸν Κωνσταντῖνο Μαζαράκη εἶχε ἀποστολὴ τὴν κατάληψη τῆς Ἀλεξανδρουπόλεως, τοῦ Σουφλίου καὶ τοῦ Διδυμοτείχου. **Α**πὸ τὴν Θεσσαλονίκη μὲ πέντε πλοῖα ἔφτασε στὸ λιμάνι τῆς Ἀλεξανδρούπολης στὶς 5 τὸ πρωῖ τῆς 14ης Μαΐου. **Μ**ιὰ ὥρα ἀργότερα ἄρχισε ἡ κατάληψη τῆς πόλης μέσα σὲ ἐνθουσιώδη ὑποδοχῆ. **Μ**ὲ ζητωκραυγές καὶ λουλούδια κατευθύνθηκαν ὅλοι μαζί στὸν Μητροπολιτικὸ Ναὸ τοῦ Ἁγίου Νικολάου, ὅπου ἔγινε Δοξολογία καὶ μετὰ ἐπίσημη παράδοση τῆς πόλης, ὑποστολὴ τῆς γαλλικῆς σημαίας καὶ ἔπαρση τῆς γαλανόλευκῆς ἐλληνικῆς σημαίας στὸ Διοικητήριό τῆς πόλης.

• **Η** 9η Μερραρχία μὲ Διοικητὴ τὸν Ὑποστράτηγο Λεοναρδόπουλο εἶχε ἀποστολὴ τὴν αἰφνιδιαστικὴν κατάληψη τῶν γεφυρῶν Οὐζοῦν Κιουπροῦ (ὀδικῆ) καὶ Κουλελι-Μπουργκάζ (σιδηροδρομικῆ) καὶ τῆς πόλης Καραγάτς, τὴν φρούρηση τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς, τὴν ἀμυνα στὴν γέφυρα τοῦ Ἔβρου καὶ τὴν ἐξασφάλιση τῆς προκάλυψης πρὸς Βουλγαρία μεταξὺ τῶν πο-

Γεώργιος Λεοναρδόπουλος (1867-1936).

ταμών Έρυθροποτάμου και Έβρου. Ξεκίνησε από την Ξάνθη στις 9 το πρωί της 14ης Μαΐου 1920 και το απόγευμα της ίδιας μέρας έφτασε στον προορισμό της. Στη 1 τα ξημερώματα της 16ης κατέλαβε το Καραγάτς με θερμή υποδοχή από τους κατοίκους. Στις 20 Μαΐου πραγματοποιήθηκε η επίσημη υποδοχή με άφίδα θριάμβου δίπλα στο δημαρχείο της στρατιωτικής και πολιτικής ήγησης, παρουσία του βασιλιά Αλεξάνδρου.

* * *

Γιορτάζουμε φέτος τα 100 χρόνια από την απελευθέρωση της Θράκης. Τα συναισθήματα είναι ανάμικτα. Έμεις εδώ πάνω στη μεθόριο ακοῦμε ακόμη τα άλυχτίσματα, βλέπουμε τα σπίτια «άπέναντι». Εκεί αφήσαμε ένα μεγάλο κομμάτι της αυτοσυν-ειδησίας μας. Γιορτάζουμε, και ελπίζουμε...

□

(*) Περιοδ. «Η Δράση μας», άριθμ. 579/Μαΐος-Ίούνιος 2020, σελ. 192-194. • Μελπομένη Παπαζογλου • Έπιμέλ. ήμετ.

Βιβλιογραφία:

- Εὐθυμιάδης Α., Ή συμβολή της Θράκης στους απελευθερωτικούς άγῶνες (άπό τό 1361 ἔως τό 1920), Δημοσιογραφικός Ήργανισμός Κονδύλη Α.Ε, Άλεξανδρούπολη 2001.
- Εὐθυμιάδης Α., Παπαραλλής Δ. & Καμαριανάκης Ε. (Έπιμ.), Ή Θράκη και ὁ Έβρος, Νομαρχιακή Ήπιτροπή Έβρου, Άλεξανδρούπολη, 1971.
- Μητροπολίτης Άλεξανδρουπόλεως Άνθιμος Κουκουρίδης, Τσινάρης Σ., Στράντζαλης Π., Ζαμπούκης Ι. & Σαρμπεζούδης Δ., Θράκη Έλλάδα μου, Έλλάδα πατρίδα μου, Έμπορικό και Βιομηχανικό Έπιμελητήριο Έβρου, Άλεξανδρούπολη 1994.
- Ρυζιώτης Γ. & Κιγγμᾶς Δ., Καραγάτς Άδριανουπόλεως, Νέα Ήρεσιάδα, Περιφέρεια Άνατολικής Μακεδονίας και Θράκης, Περιφερειακή Ένότητα Έβρου, Ήρεσιάδα 2017.

